

Almanac de Interlingua

Numero 43 – Julio 2013

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Appunctamentos philosophic sur le homine qui “se face le morto”

Le scriptor argentin Roberto Arlt (1900-1942) esseva filio de un prussiano con un italiana. Le germano esseva su lingua domestic durante le infantia. Al abandonar le schola, al etate de solmente octo annos, ille deveniva autodidacta e plus tarde travaliava in labores diverse: attendente in un libreria, apprentisse de un stannero, pictor, mechanic, soldator, gerente in un fabrica de briccas e stivator in le darsenas. Finalmente, ille faceva carriera in un jornal. In 1926, publicava su prime libro, *El juguete rabioso* ('Le joculo rabiose'), que describe le vibration chaotic del Buenos Aires del annos 1920. Tosto veniva le popular bilogia *Los siete locos* ('Le septe folles') e *Los lanzallamas* ('Le lanceaflamas'), considerate su melior obras. Ille scribeva tamben historias curte, pecias theatral e le romance *El amor brujo* ('Le amor mago'), in que personages insan o alienate prende un existentia absurde in un scenario urban chaotic. Arlt deveniva cognite per su *Aguafuertes* ('Aguas forte'), resultado de su contributiones al diario *El Mundo* inter 1928 e 1942. In iste columnas, ille commentava le peculiaritates, hypocrisias, estranietates e le bellessa del vita quotidian in le capital argentin. Parte de iste chronicas esseva publicate in volumines como *Aguafuertes porteñas* ('Aguas forte de Buenos Aires'), ubi se lege le texto a basso, *Aguafuertes españolas* ('Aguas forte espaniol') e *Secretos femeninos* ('Secretos feminin').

Il ha un gruppo de amicos in un café. Illes ha bibite ante un hora e al fin arriva le inevitabile e fatal momento de pagar. Le unes mira le alteres, totes expecta que le companion prende su portafolio, e prompto le plus impudente o plus philosophic mitte fin al question con iste parolas:

“Io me face le morto.”

Pronunciate iste parolas, le typo qui ha annunciate tal determination resta tranquille como si nulle cosa haveva passate; le alteres le mira, ma non dice un sol parola. Le homine ha justo anticipate le ultime determination admisse al language *porteño*: se face le morto.

Esque ille vole dicer que se va suicidar? No, illo significa que nostre personage non va contribuir con un sol centavo al summa necessari pro pagar le mentionate

cuppas. E, como iste intention es appoiate per le rotunde e fatidic annuncio de “io me face le morto”, necuno protesta.

Le homine qui se face le morto pare travaliar. Ille es un hypocrita del *dolce far niente*. Va a su travalio, non travalia, ma face como si travalia quando le pote vider su chef, e tosto se face le morto novemente, lassante que su collegas se crepa travaliante.

Ille qui se face le morto es un homine qui, post tante reflexiones, ha arrivata al conclusion de que travaliar non vale le pena? No. Non se face le morto ille qui vole, si non ille qui pote, lo que es ben distincte. Le qui se face le morto ha nate con iste tendentia. Al schola, ille esseva le ultime a levar su mano pro responder, o, si ille cognosceva le manias del mestre, altiava le bracio sempre que iste non le appellarea, credente que ille sapeva le lection.

Ancora plus infante, ille se faceva cargar al bracios materne, e quando on voleva facer le camminar, plorava como si esseva multo fatigate, perque in su rudimentari comprension il esseva plus commode esser portate que portar se a se mesme.

Plus tarde ille ingressava a un officio, discoperiva con su instincto parasitic qui era le homine le plus active e se attachava a ille, assi que un travalio inter ambes era facte totalmente per iste, tante errores haveva le travalio del qui se face le morto.

E le chefs terminava per habituar se al homine qui se face le morto. Primo illes protestava contra iste inutile; tosto, fartes, illes le lassava in pace, e le homine qui face le morto flori in tote le officios, in tote nostre departamentos national, e mesmo in le interprisas, ubi le lege es suger le sanguine a qui ancora lo ha.

Le natura, con su sage prevision del eventos social e natural, e a fin que jammais mancava thema al cavalleros qui se dedica a facer appunctamentos, ha disposite que il ha numerose varietates de homines qui se face le morto. Assi, il ha celle qui non pote facer se spontaneamente le morto. Le attrahe le *dolce far niente*, ma illo debe venir accompagnate de altere delectation: le simulation de que ille travalia. Vos lo va vider ante un machina de scriber, grave su gesto, taciturne su expression, tormentate su fronte. Ille sembla un genio, e qui le mira dice:

“Que cosas formidabile debe pensar iste homine! Que travalio importantissime ille debe realizar!

Que nos nos inclina ante le sapientia del Omnipotente. Ille, qui provide alimentos al microbio e al elephante al mesme tempore; ille, qui reparti toto, le pluvia e le sol, ha facte que pro cata dece homines qui se face le morto il ha vinti qui desira meritos, assi que por sage e transcendental compensation, si in un officio il ha duo subjectos qui abandona toto, in iste mesme officio existe sempre quatro qui travalia per octo, de modo que nulle cosa se perde ni se gania. E le vinti restante face su labor de modo acceptabile.

Traducte con adaptationes del original in espaniol *Notas filosóficas sobre el hombre que se tira el muerto*, parte del obra *Aguafuertes porteñas*.

Un poco plus de Roberto Arlt

Alcun citationes de *Aguafuertes porteñas*:

“Il ha dies in que io me evelia con un sentimento de dulcitate floriente in mi corde. Allora io me face scrupulosemente le nodo del cravata, sorti al strata e mira amoresemente le curvas del feminas. E io da gratias a Deo per haber fabricate un creatura tanto belle, qui con su sol presentia face tenere le sensos e nos face oblidar tote lo que nos ha apprendite a costo del dolor.” (in *Soliloquio del celibatario*)

“E subitementamente tu discoperira un cosa que non es le felicitate, si non un equivalente sue. Le emotion. Le terribile emotion de sponder le pelle e le felicitate. Non in un joco de cartas, ma convertente te in un sorta de emotionate carta human que cerca le felicitate, desperatemente, per le combinationes le plus extraordinari, plus inexpecte. Que pensa tu? Que tu es un de iste multimillionarios norteamerican, heri venditores de jornales, plus tarde carboneros, postea proprietarios de circo e successivamente jornalistas, venditores de automobiles, usque quando un colpo de fortuna les remitte al loco in que illes inevitabilemente deberea esser?” (in *Le terribile sinceritate*)

“Un matino io trovava in un strata de Palermo un macellero gigantesco qui livrava un paniero ben cargate con carne a un puero filio sue, qui non habeva plus que septe annos de etate. Le puero camminava completamente torte, e le gente (tanto stupide!) surrideva, assi como le patre. Al fin, le homine esseva orguliose de haber in su familia, tanto tosto, un asino de carga, e su proximos, tanto bestial como ille, surrideva al dicer: Vide, tanto juvenile e ja se gania le pan que ille mangia!” (in *Parentes negreros*)

“Si tu vole que on te tracta con respecto, non te oblida de sempre haber in le ropero un vestimenta nove e calceos flammante. Mori de fame, ma que non te manca guantos ni baston. Disbarba te, si tu ha nulle rasoio, con un vitro, e pone te, in loco de talco in pulvere, qualunque producto de polir metallos. Si tu va demandar alcun cosa, va con le impertinentia de un grande senior e le insolentia de un principe. Le gente, in iste pais, solo respecta al insolentes e al maleducates. Si tu entra a un juicio o un station de policia parlante forte e sin retirar se le cappello, totes te attendera cortesemente, timorose de que tu sia un bandito qui age in le politica. Le mesme eveni al porteros, qui solo respecta calceos ben lustrate e vestimentas nove. Ora tu lo sape, amico postulante: demanda, ma demanda con orgolio, como si tu faceva un favor a celle a qui tu va demandar un cosa.” (in *Le timide appello*)

“Io memora haber me extasiate numerose vices con celle pamphletos de charlatanerias pharmaceutic que comencia con le sacramental *antea* e *postea*. In le *antea*, appare un homine squalide monstrante le duo centos ossos del corpore human e regurgitante le anima per le bucca, durante que ille dirige un gratiose semblante de moribunde verso un flasco que, in un vetrina, promitte le resurrection. In le *postea*, appare le mesme individuo, ma ora rotunde, incirculate de un esame de creaturas e surridente affabilemente al dicte flasco del annuncio, durante que, per un fenestra del illustration, se vide un multitude de malades curre al boteca ubi on vende le mentionate panacea.” (in *Le decadentia del prescription medic*)

Galicia e altere regiones debe ganiar dominios proprie in Internet

Con sede in Los Angeles, le Internet Corporation for Assigned Names and Numbers debe aprobar iste anno le creation de diverse nove dominios in Internet. In 1984 on establiva un parve conjuncto de “dominios de finalitate generic” con abbreviationes como .com, .edu, .gov., .mil, .org. e .net. Desde tunc on ha proposita innumere accrescimos, ma poche ha essite approbate per le ICANN. Multes es le requisitiones de dominios geographic, ma usque hodie solo se ha permisse le extensiones .cat (Catalonia) e .asia, ultra le cognite siglas de duo litteras pro pais independente – alcunes ancora in uso malgrado le disparition del pais correspondent, como es le caso de .su pro le Union Sovietic.

Ora le ICANN considera le possibilitate de expande le dominios geographic pro entitates subnational. Inter le nove siglas pote apparer: .gal (Galicia), .eus (Pais Basc), .lli (Pais Leonese), .eng (Anglaterra), .scot (Scotia), .cymru (Pais de Galles), .ker (Cornwall), .bzh (Brittania), .quebec (Quebec) e .vlaanderen (Flandres). Diverse citates tamben reivindica un dominio proprie, inter le quales .berlin, .wien, .london, .nyc, .paris, .moscow e .sydney. Altre areas desirante un extension es .africa, .lat (America Latin) e, per que non, .mars, que on potera usar si tosto nos terricolos comenciara a colonisar le planeta rubie.

Tamben il ha propositiones non-geographic como .med (organisationes medic), .eco (causas ecologic), .fc (clubs de football), .shop (commercio electronic), e .wine (vinos). Secundo le Asociación PuntoGal, alcun de iste dominios deberea esser active ja in le veniente anno. Le .gal ha le supporto declarate de 13.700 personas e 110 institutiones de Galicia, inter le quales universitates e companias mediatic. Le nove dominio deberea reunir material linguistic, cultural, historic, social e commercial destinate al habitantes de Galicia e al parlantes de galiciano.

Sir Winston Churchill sur nove billet britannic

Un portrait de Winston Churchill illustra le billet de cinque libras sterling que va esser lanceate in 2016. Le photographia esseva prise per Yousuf Karsh in 1941 e monstra le tunc prime-ministro britannic in un pose de defia. Detra ille figura le Houses of Parliament e le Big Ben. Le celebre horologio signa tres horas, le hora approximate in que Churchill profereva su memorabile sententia: “Io ha nulle cosa a offerer si non sanguine, labor, lacrimas e sudor.” Le citation ipse tamben appare sur le billet.

Considerate le homine qui salvava Grande Britannia del nazistas, Churchill esseva tamben scriptor historic e recipiva le Premio Nobel de litteratura in 1953. Al occasion de su morte in 1965, ille deveniva le prime “commun” a figurar sur un moneta britannic.

Le *Churchill Memorial Crown*, un pecia con valor de 5 shillings cuneate in 1965, e le nove billet de £5 que comencia a circular in 2016.

Churchill non esseva le prime

“De Stetin al mar Baltic, a Trieste, al mar Adriatic, un cortina de ferro es descense sur le continente”, diceva Winston Churchill in un discurso al Universitate Westminster, in le Statos Unite in 1946. “Cortina de ferro” deveniva tunc un denomination popular pro le barriera ideologic inter le democratias occidental e le satellites sovietic del est europe. Nonobstante, le expression ja habeva essite usate antea.

In su libro *Guerra*, le autor francese Pierre Loti describe un incontro con le regina Elisabeth del Belgas (cognite anque como Elisabeth de Bavaria) in 1915. Discorrente

sur le situation politic de Belgica, invase per Germania le anno anterior, illa dice: “Inter nos ha cadite un cortina de ferro que essera jammais removite.” Posteriormente, le expression esseva usate per Joseph Goebbels, ministro del propaganda in le Germania nazista, in un contexto distincte. In un editorial pro le jornal septimanal *Das Reich* de februario 1945, ille questiona le resultatos del Conferentia de Yalta, in que le Statos Unite, Grande Britannia e le Union Sovietic defini lor influencia sur Europa post un imminente defeat de Germania in le Secunde Guerra Mundial. Secundo Goebbels, le objectivo del incontro es exterminar le populo aryan – un preoccupation al minimo ironic de parte del homine qui se effortiava le plus pro justificar le holocausto judee. “Ante iste enorme territorio controlate per le Union Sovietic cadera un cortina de ferro, detra le qual nationes essera exterminate”, predice ille.

Ante que le expression deveniva famose, Churchill anque ja lo haveva usate. In un telegramma datate de maio 1945 al presidente statounitese Harry Truman, le prime-ministro commentava indicios de que Stalin non intendeva complir le accordo de Yalta, imponente a fortia le ideologia communista al pais es esteuropee: “Un cortina de ferro se claude in su front. Nos non sape que eveni detra illo.” Dunque, Truman ja cognosce le phrase quando ille va a Westminster a fin de ascoltar le discurso de Churchill.

Traducte del original in portugese *Churchill não foi o primeiro*, scripte per Tamara Fisch e publicate in le revista *Veja* le 19 decembre 2012.

Islamicos studia cambiar lor weekend

Le *shura* (consilio clerical) de Arabia Saudi ha concordate de considerar le proposition que move le weekend de jovedi-venerdi a venerdi-sabato. Le idea haveva essite lanceate in 2007, ma le consilios lo blocava al occasion – le coincidentia con le shabbat judee ha incomodate le religiosos.

Le septimana de septe dies esseva formalisate per Sargon, rege del Imperio Akkadian, circa 2350 ante Christo. Le weekend de duo dies es un invention multo plus recente. Al longo del tempores, on ageva secundo le Biblia, travaliante sex dies e reposante al septime, le sabato. Quando le Imperio Roman accollava le christianismo, Constantino transfereva le die de reposo a dominica, on dice que a fin de attraher le paganos qui adorava le Sol in iste die, denominate *solis dies* in latino. Ja le Quran establisse que le die sacre es venerdi, quando le musulmanes se reuni pro un predica communal al mediedie. Totevia, le libro sacre islamic non require que on reposa in iste die.

Le moderne leges laboral ha establisse un secunde die pro reposar. Le weekend occidental es sabato-dominica; lo islamic es venerdi-sabato in alcun pais es e jovedi-venerdi in alteres. Totevia, compartir solmente tres dies utile (lunedì, martedì e mercoledì) con le commercio international se ha monstrate costose, assi que il ha habite un tendentia a unificar le weekend medieoriental – le ultime mense maio, Oman ha

adhese al weekend venerdì-sabato. Mesmo in pais de mentalitate conservative como Arabia Saudi, le pression economic debe prevaler al fin.

Iste noticia es basate sur le articulo *Why is Saudi Arabia thinking of moving its weekend?*, publicate in le sito www.economist.com le 9 maio 2013 e illustrate per le mesme photo que on reproduce ci.

Per que protesta turcos e brasilianos?

Manifestos sur le Placia Taksim, in Istanbul (a sinistra), e sur le tecto del Congresso National, in Brasília (a dextra).

Le annuncio del demolition del Parco Taksim Gezi, le ultime area verde in Istanbul, pro construir in su loco un shopping mall duceva le population turc a protestar contra le governmento desde le 28 maio. Al forte repression policiari contra le manifestantes consequenceva le intensification del protestos e un exigentia plus: le renuncia del prime-ministro Recep Erdoğan, in officio desde 2003. Le movimento que se ha formate reivindica que le pressa informa ethicamente al population; que areas public como parques, plagias e forestes non sia vendite a investitores; e que le personas pote demonstrar lor insatisfaction sin timor de un repression violente.

Similmente, un augmentation de 20 centavos al precio del tickets pro transporto collective in São Paulo causava protestos per le stratas, represe con violentia per le policia militar. Como resultado, un serie de manifestationes passava a exigir del governantes plus coherentia con le administration del ressources public. Si le pais ha pecunia pro le construction de stadios “standard FIFA”, dunque le personas reclama tambien scholas e hospitales “standard FIFA”. Un articulo per Juan Arias pro le jornal espaniol *El país* synthetisa le rationes per que protesta le brasilianos: “Le personas vole scholas que, plus que benvenir les, les insenia con qualitate, lo que non existe. Illes vole universitates non politic, ideologic e bureaucratic, ma moderne, vivente, que les prepara pro un travalio futur. Illes vole hospitales con dignitate, sin menses de retardo, sin caudas inhuman, ubi on les tracta como personas. [...] E vole surtoto lo que ancora les manca politicamente: un democratia plus matur, in que le policia non continua agente como durante le dictatura. [...] Illes vole politicos minus corrupte, vole minus malgastation in obras inutile quando ancora manca habitation pro octo milliones de familias, vole un justitia con minus impunitate, un societate minus abysmal in su differentias social.”

Iste noticia prende parte del articulo *Por qué Brasil y ahora?*, per Juan Arias, publicate le 17 junio 2013 in http://internacional.elpais.com/internacional/2013/06/17/actualidad/1371432413_199966.html.

In Beijing totes es fumantes

Secundo un calculo per le medico Paulo Saldiva, professor in le Universitate de São Paulo, un persona exposita al pollution del capital chinese durante un die inhala le equivalente a vinti cigarettas. Le particulas nocive concentrate in le aere de Beijing es quaranta vices plus alte que le nivello considerate acceptabile per le Organisation Mundial de Sanitate. In tal circumstantia, es dece vices plus elevate le risco de morte per asthma, pneumonia e cancer de pulmon. Duo in cata tres mortes causate per pollution eveni in le continente asiatic, surtoto in China e India. Le total mundial de victimas attingeva 3,2 milliones de personas in 2012, quatro vices plus que in 2000. Respirar in le citate São Paulo equivale, secundo le doctor Saldiva, a fumar tres cigarettas al die.

Generositate con interesse

Dar un pourboire a cambio de un favor pote considerar se un subornation? Un studio publicate per recercatores del Harvard Business School identificava un correlation inter le habito de dar pourboires e le corruption. Le autores del articulo *Here's a tip: prosocial gratuities are linked to corruption* comparava informationes sur trenta-duo pais e concludeva que, a prime vista, iste duo actiones moralmente opposite pote haber un intime relation.

Dar pourboires non es habito inter neozelandeses ni islandeses, e le citatanos de iste pais es tamben minus subjecte a pagar o recipere subornationes, in accordo con datos del organisation non-governamental Transparency International. Contrariamente, le practica de pagar per parve favores es commun in Egypto, Argentina e Brasil, nationes que appare inter le plus corruptes. Le autores essayava trovar un relation inter le corruption e altere variabiles socioeconomico como le renta o le rata de homicidios, ma nulle indicator esseva plus precise que le habito del pourboire. Totevia, le correlation non es perfecte, e le proprie recercatores admitte que plus studios sur le thema es necessari. Un discrepantia notabile es Canada, in que le pourboire es disseminate, ma le corruption es basse. Per medio de questionarios, on verificava que le canadianos paga plus con le exclusive intention de recompensar un servicio ben facte.

In le majoritate del pais, tamen, le pourboire que on da a cambio de un bon attention ha le mesme motivation que le subornation que on paga pro liberar se de un procedura bureaucratic in un officio public o pro evitar un multa de traffico. Le artificio denominate *jeitinho brasileiro* ('modo brasilian'), per exemplo, es laudate como un aspecto creative del cultura de Brasil – vermente, il es episodios quotidian de corruption justificata per le necessitates immediate de personas qui se senti oppresse per un systema injuste, e qui nullemente se senti culpabile per ager de iste maniera.

Traducte del original *Generosidade interesseira*, per Bianca Alvarenga, publicate in le revista *Veja* le 28 novembre 2012.

Per que le missa se appella assi?

Ceremonia major del religion catholic, le missa prende su nomine de *misse*, participio passate del verbo *mitter*. Desde le tempore de Constantino (4^e centennio), il es habito concluder le session liturgic con le formula latin '*Ite, missa est*', cuje signification original es 'Ora vos pode vader, perque vostre orationes es ja inviate.' In latino, *mittere* vole dicer inviar o liberar, e non poner, como in le linguas romanice – un synonymo de inviar es 'remitter', un forma reiterative de *mitter*.